

"Huset Ushers Undergång" / 18 sidor

Posted on mars 10, 2013 by Askungen

Vill Du skriva ut ?

SKRIV UT

Hans hjärta – en svävande luta,
den klingar, så snart man vidrör den.

(Pierre-Jean de Béranger)

1 kapitlet (. /) 8

Under en lång, mörk och ljudlös höstdag, detta år, då molnen stod tryckande låga, hade jag färdats ensam, till häst, genom ett synnerligen melankoliskt landskap.

När skuggorna blev långa fram emot aftonen, kunde jag äntligen skymta familjen *Ushers* sorgsna boning.

Jag vet inte hur det kom sig, men vid första anblicken av byggnaden, så upplevde jag en dunkel förnimmelse av *nedstämdhet*.

Jag *säger*, och jag *menar* nedstämdhet.

Känslan lättades inte av de fantasifulla och halvvägs njutbara intryck, som själen kan omkläda de mest ödsliga och avskräckande naturbilder i.

Jag betraktade scenen framför mina ögon,

- det ensliga huset, mitt i ödemarken – de nakna murarna – fönster som liknade ögonhålor,
- några vissna klängväxter,
- ett par vita, murkna trädstammar,

- jag såg scenen med en sådan total *beklämning*, som jag bara kan jämföra med *bakruset* efter en *opiumdröm*,

- det bittra återfallet till vardagen – det avskyvärda ögonblicket, då slöjan faller...

Jag frös, jag kände modet sjunka, jag mådde illa,

- det var en oförlöst tanketorka, som jag inte kunde omforma till någonting storslaget, hur jag än plågade min inbillningskraft.

Vad var det... - *jag stannade upp för att tänka igenom det* – ... Vad var det som oroade mig så, när jag begrundade *Ushers* hus ?

Det var en gåta, som jag inte kunde lösa.

Inte heller, kunde jag få grepp om de töckenaktiga infall, som trängdes kring mig, under tiden.

Jag fick tillgripa den otillfredställande lösningen, att det nog finns kombinationer av vanliga naturföreteelser, som har makt att påverka oss i den riktningen, men att vi än så länge inte kan analysera den makten.

Det var tänkbart, sade jag mig, att man bara behövde flytta om enskildheterna i landskapet en liten smula, för att dämpa, eller rent av tillintetgöra den tröstlösa stämningen.

Jag prövade min teori, genom att en stund binda hästen vid ett utav träden kring den mörka damm, eller sjö, som låg nära huset, och granska huset ur *spegelperspektiv*,

- men min rysning blev ännu kraftigare än förut, när jag nu såg den omfattande, omvända scenen, med de grå vattenväxterna, de spöklika trädstammarna, och de blindade, ögonliknande fönstren.

Och ändå var det i denna dystra boning, som jag tänkte slå mig ned ett par veckor.

Ägaren, *Roderick Usher*, hade hört till mina bästa vänner en gång i unga år, men vi hade inte setts på åtskillig tid nu.

Ett brev från honom, hade emellertid letat sig bort till min avlägsna tillflyktsort,

- ett enträget, uppjagat brev, som inte gav mig annat val, än att uppsöka honom personligen.

2 kapitlet (. . . /) 8

Hans rader vittnade om själslig, och kroppslig ohälsa, och om ett uppriktigt behov av att råka *mig*, som varit hans *bästa* och faktiskt *enda vän*.

Sällskapet med mig, skulle kanske lindra hans sjukdom ?

Det var sättet att säga det på, mer än *det han sade*, samt känslan av att det var en hjärtesak för honom, som gjorde att jag inte fick tveka.

Jag hörsammade genast hans kallelse, fast jag fortfarande tyckte att den var besynnerlig.

Fastän vi som pojkar hade stått varandra nära, så visste jag inte mycket om min vän.

Hans tillbakadragenhet gick nästan till överdrift, och låg djupt ingrodd i hans väsen.

Jag var på det klara med att hans förfäder sysslat med hemliga konster, och under senare tider, ägnat sig åt frikostig, men diskret välgörenhet.

Framförallt, hade de lidelsefullt ägnat sig åt *musiken*, – mera åt ett nytt och invecklat tonspråk, än det allmänt vedertagna.

Jag kände också till det märkliga faktum, att den aktade *familjen Usher*, aldrig avsatt någon *sidogren*, – med andra ord, så löpte släktlinjen i *rakt nedstigande led*.

Det var denna brist på utgreningar, som bidrog till att familjen och deras bostad, påverkat varandra, under tidens lopp.

Släktdragen hade renodlats, under samma takås, – från far till son.

Och *bönderna* i trakten, de använde alltid det svävande uttrycket "*Huset Usher*", som kunde syfta både på huset, och på dem som bodde där.

Jag har sagt att den enda effekten av mitt barnsliga experiment – *att blicka ned i dammen* – hade varit att min första märkligt negativa reaktion, blev fördjupad.

Säkert är, att medvetandet om min egen snabbt växande tro på någonting övernaturligt, – *för vad skall man annars kalla mitt intryck av huset* – i sin tur påskyndade själva den snabba tillväxten.

Jag har länge känt till denna paradoxala lag, beträffande alla känslor, som bottnar i skräck.

Den kan ha varit uteslutande av det skälet som jag, när jag på nytt lyfte blicken mot själva huset, *från* dess spegling i dammen, fick en ny och egendomlig föreställning i min hjärna,

- en föreställning som faktiskt var så löjeväckande, att jag bara nämner den för att visa hur *kraftigt* jag påverkades av de sinnesintryck, som belägrade mig.

Jag hade hetsat upp min inbillning så till den grad, att jag faktiskt tyckte mig se att det, runt hus och egendom, utbreddes sig en särskild atmosfär.

Atmosfären tycktes inte ha någonting med *luften* att göra.

Atmosfären steg som en giftig ånga, – från de förvittrade träden och de grå murarna, och den tysta sjön, – en *pestdimma*, som var trög och blygrå, och synlig för blotta ögat.

Jag skakade mig fri ifrån det som måste ha varit rena drömmen, och granskade nu, med *skärpa*, själva byggnaden.

Det förhärskande intrycket, var *ytterlig ålderdomlighet*.

Murarna hade missfärgats av århundraden som dragit förbi.

Små *fungi* (svampväxter) täckte murytorna, och hängde som fina, trassliga vävslöjor ned från takskägget.

I övrigt hade ingen påfallande vanvård, ödelagt huset.

Inga byggnadsstenar hade rasat – men man kunde se en kontrast, mellan den välbevarade helheten, och den förvittring som drabbat varje enskild sten.

Det påminde om träpaneler som har fått ruttna i stillhet, i ett bortglömt valv, utan att vältras omkull av de vindar som rasat där ute.

Bortsett från dessa spår av omfattande sönderfall, så fanns alltså ingenting i byggnaden som vittnade om vacklan, och obeständighet.

Jo, en skarpögd iakttagare, kunde möjligen ha urskilt en nästan osynlig spricka, som började uppe under taket, på husets framsida, och letade sig nedåt i ett sicksack-mönster, innan den försvann i sjöns tröga vatten.

Medan jag observerade detta, så slog jag in på den korta ridvägen till huset.

En betjänt tog hand om min häst, och jag steg in under den stora hallens gotiska valv.

En lakej, med smygande gång, förde mig under tystnad, genom många invecklade gångar och vrår, till sin husbondes studio.

Mycket av det som mitt öga fångade upp på vägen, bidrog till de vaga stämningar som jag redan nämnt.

Föremålen omkring mig, var i sig, inte så egendomliga.

Från min egen barndom, var jag van vid liknande snidade träbjälkar, mörka väggbonader, och fantastiska souvenirer, från bortglömda fältslag.

Men jag kunde inte undgå att häpna över de nya fantasier, som också *välbekanta* föremål, väckte till liv inom mig.

I en av trapporna så mötte jag familjeläkaren.

Hans drag – tycktes det mig – var en blandning av bakslughet, och oförställd rådlöshet.

Han skälvde till, när jag dök upp framför honom, men försvann sedan utan ett ord.

Lakejen slog upp en dörr, och visade mig in till sin husbonde.

Rummet var stort, och mycket högt i tak.

Fönstren var långsmala, och spetsbågade.

De satt så högt ovanför det svarta ekgolvet, att man omöjligt kunde nå dem, inifrån rummet.

De gallerförsedda små rutorna, släppte in ett svagt purpursken, som gjorde det möjligt att urskilja åtminstone de mer iögonfallande föremålen i närheten.

Ögat strävade däremot förgäves efter att tränga in i kammarens avlägsna vinklar och vrår, eller att nå upp till det välvda, och genombrutna taket.

3 kapitlet (. . . /) 8

Ned, längs väggarna, hängde det mörka draperier.

Möblemanget föreföll vara riktigt, obekvämt, antikt och nednött.

Ett antal böcker och musikinstrument låg kringströdda överallt, men lyckades inte ge liv åt sceneriet.

Jag tyckte mig andas in en luft, som var sammansatt av *sorg* och *saknad*.

En stämning av djup och oåterkallelig dysterhet genomsyrade *allt*.

Vid min entré, så reste *Usher* sig från soffan, där han legat utsträckt i sin fulla längd, och hälsade mig med en livlig värme, där jag tyckte mig spåra en överdriven hjärtlighet,

- en uttråkad världsmans tillgjorda ansträngning.

En enda blick på hans ansikte, övertygade mig om att han var fullt uppriktig.

Vi slog oss ned.

Han teg en stund, och jag såg på hans ansikte med en känsla av medlidande och bävan.

Aldrig har en man åldrats så fruktansvärt, och på så kort tid, som *Roderick Usher*.

Det var med stort besvär, som jag kunde godta, att den bleka varelsen framför mig var identisk med mina första ungdomsårs gode vän.

Emellertid så hade hans yttre, alltid varit påfallande,

- en *likblek hy*, stora och fuktiga ögon med ojämförlig glans, läpparna något smala och mycket bleka, men ädelt buktade,

- en utsökt, lätt *semitisk näsa*, men med ovanligt breda näsborrar för den typen,

- en *välformad haka*, som med sin vekhet, vittnade om bristande moralisk energi, ett hår så tunt och blekt, så som spindelväv.

Dessa drag, i förening med en skalle, som vidgades till ovanlig bredd ovanför tinningarna, bildade ett ansikte man inte glömde så lätt.

Men nu, när dessa tidigt förefintliga drag hade betonats och överdrivits, så hade helhetsintrycket förändrats så pass att jag först greps av *tvivel* om vem jag talade med.

Huden hade nu en spöklik glans, – ögonens skimmer hade fått en ovärldslighet i sig, som verkligen skrämde upp mig.

Det mjuka håret hade tillåtits växa sig ovårdat, och *svävade* mer än *föll* över hans *ansikte*, vars uttryck präglades av en sådan arabeskartad gåtfullhet, att det inte kunde fogas in under vanliga mänskliga begrepp.

Hans sätt var på en gång osammanhängande, och motsägelsefullt.

Jag märkte att detta kom sig av att han på skilda sätt, försökte dölja en återkommande skälving, – en häftig, nervös upprördhet.

Jag hade varit förberedd på något i den riktningen, både av hans brev, och av vissa barndomsminnen.

Nu stärktes intrycken av hans temperament, och egenartade fysik.

Rörelserna var omväxlande livaktiga, omväxlande letargiska (trötta).

Rösten var varierande, ifrån darrande obeslutsamhet, till en sorts enstavig självsäkerhet av det slag man kan stöta på hos hopplöst berusade personer, eller hos opiumrökare som just nått ett stadium av intensiv upphetsning.

Och det var med denna långsamma övertygelse, som han talade om syftet med mitt besök, och om sitt djupa behov av att få träffa mig igen; om den *tröst* och *lindring* han väntade sig av min närhet.

- Han talade utförligt om den bild han hade skapat sig av sin sjukdom.

Sjukdomen var, sade han, *ärfvtligt betingad*, och han hade förgäves försökt att finna bot för den.

Å andra sidan, tillade han omedelbart, så rörde det sig bara om en nervåkomma, som nog snart skulle bli bättre.

Den tog sig uttryck i onaturliga nervkittlingar.

Han redogjorde för dem i detalj.

Hans sätt att berätta, hade stark inverkan på mig, och några av berättelserna gjorde mig både *intresserad* och *förbryllad*.

Han led av sjukligt överdrivna sinnesintryck.

Den enda föda han stod ut med, måste vara menlös och okryddad.

Han kunde bara klä sig i speciellt lätta tyger.

Blomdoft gjorde honom beklämd.

Ögonen plågades av också mycket svaga ljuskällor, och det var bara ett fåtal ljud, särskilt från vissa stränginstrument, som inte fyllde honom med skräck.

Han var slav under sin skräck för själva skräcken, och, brukade han säga, "*den dårskapen kommer att bli min undergång*".

Det är *den*, som blir mitt öde.

Jag fruktar inte framtida händelser – bara den skräck som de kommer att jaga upp, i mig.

Jag ryser vid tanken på fullkomligt bagatellartade händelser, som kommer att få ödesdiger inverkan på min upprörda själ.

Jag fruktar faktiskt inga faror i mitt liv, bara deras effekt på mitt psyke - *skräcken*.

I min nervsjuka ömkansvärda situation, så vet jag att den stund förr eller senare skall komma, då jag måste uppge både liv och förstånd, i min kamp med denna bistra vålnad, – *Skräcken*.

Så småningom gav han mig oklara antydningar om en *annan* märklig sida av hans själstillstånd.

Han hade vidskepliga föreställningar om det hus som han bodde i, och som han nu inte hade lämnat på flera år.

Han nämnde ett inflytande, som utövade en stor makt över honom, men han uttryckte sig i så svävande ordalag, att det inte tjänar någonting till, att återge det här.

Detta inflytande, hängde samman med utformningen och substansen av hans ärvda gods.

4 kapitlet (. . . . /) 8

Med tiden så hade det fått ett sådant grepp om honom, att de fysiska intrycken av *torn och murar*, och den dimmiga insjön som de speglade sig i, till slut hade kommit att påverka själva hans moraliska väsen.

Han erkände med stor tvekan att mycket av den särskilda dysterhet som jagade honom, hade en mer naturlig, påtaglig källa.

En älskad syster, som var hans enda umgänge sedan långa tider; hans enda släkting här på jorden...

...*Hennes* bortgång, – sade han med en röst, som var så fylld av bitterhet att jag aldrig kan glömma den, – skulle lämna honom, som den siste av *familjen Usher*.

Medan han talade, gick *lady Madeline* (för, så kallades hon) sakta genom en avlägsen del av rummet, och hon försvann utan att ha lagt märke till min närvaro.

Jag betraktade henne med en djup förvåning, som också innehöll en del fruktan – och ändå kunde jag inte ge någon som helst förklaring till denna känsla.

Jag överfölls av en förlamande känsla, när jag följde henne med blicken.

När till sist en dörr stängdes efter henne, såg jag instinktivt och frågande på brodern, men han satt med ansiktet begravt i händerna,

- och jag kunde bara se en mer än vanlig blekhet, som hade spritt sig över hans utmärklade fingrar, mellan vilka många tårar sipprade fram.

Lady Madelines sjukdom hade länge gäckat de tillkallade läkarnas skicklighet.

En definitiv apati, ett sakta avtynande, samt ofta förekommande men snart övergående anfall av delvis kataleptisk (dvalliknande) natur, – så löd den ovanliga diagnosen.

Ända tills nu, hade hon tappert försökt att kämpa mot sin svaghet, och vägrat att lägga sig i sjuksängen;

men på kvällen samma dag jag kom, så dukade hon under för den förhärjande sjukdomen (vilket hennes bror på natten, berättade för mig, med obeskrivlig rörelse),

- och jag fick veta att den skymt jag uppfångat av henne, antagligen var den sista – att jag aldrig mer skulle få se henne, åtminstone inte så länge hon levde.

Under de närmaste dagarna så nämnde varken Usher eller jag hennes namn, och jag gjorde allt för att skingra min väns svårmod.

Vi målade, eller läste tillsammans, eller också satt jag och lyssnade som i en dröm, till hans vilda improvisationer på gitarren.

Och medan en allt djupare förtrolighet, tillät mig att mer obehindrat tränga till djupet av hans själ, med dess större bitterhet,

insåg jag det fruktlösa i alla försök att liva upp ett sinne, varifrån mörkret liksom en inneboende positiv egenskap, vällde fram över alla föremål i den fysiska och psykiska världen, i en aldrig sinande flod av svårmod.

Jag skall alltid minnas de många stunder jag på detta sätt tillbringade i ensamheten, tillsammans med herren till *Ushers hus*.

Ändå skulle jag inte förmå mig att beskriva de studier, eller sysselsättningar, som han förmådde mig att delta i, eller hjälpte mig att tränga in i.

En överspänd och sjuklig idealism, kastade ett förfärande ljus över allt.

Hans långa, improviserade klagosånger, kommer alltid att ljuda i mina öron.

Bland annat, har jag ett hemskt minne av en viss egendomlig *förvrängning* och *förstärkning* av "*Von Webers*" sista vals.

Bland de målningar som hans fruktbara fantasi ruvade över, – och som för varje nytt penseldrag övergick till något obestämbart, som framkallade rysningar hos mig, vilka blev ännu häftigare, genom att jag inte visste varför jag rös,

- bland dessa målningar, som fortfarande står inför min inre syn, finns det bara några få som jag kan beskriva i ord.

Genom den ytterliga enkelheten, genom nakenheten i sina teckningar, både fångslade, och skrämde han mig.

Om en dödlig någonsin har målat en tanke, så var det *Roderick Usher*.

Under de förhållanden som då rådde, framkallades, genom de rena abstraktioner som han skapade på duken, en häftig, olidlig skräck, som jag inte upplevde när jag betraktade "*Fuselis*" visserligen glödande, men alltför konkreta fantasier.

Jag kan kanske förmedla ett, om än *svagt* begrepp i ord, av en av min väns fantastiska skapelser.

En liten tavla föreställde det inre av ett ofantligt långt, rektangulärt valv, eller tunnel, med låga väggar, som var släta, vita, och utan avbrott eller dekorationer.

Vissa detaljer framkallade emellertid intrycket, att denna håla låg djupt under jorden.

Där fanns ingen utgång någonstans, och ingen fackla eller någon annan ljuskälla syntes, men allt genomströmmades ändå av en flod starka ljusstrålar, som badade varje föremål i en spöklik och onaturlig glans.

Jag har redan nämnt hans onaturligt skarpa hörsel, som gjorde att han inte kunde tåla någon annan musik, än den som utfördes på vissa stränginstrument.

Kanske var det de trånga gränser, som inskränkte hans rörelseförmåga i detta avseende, som var upphovet till en stor del av den fantastiska karaktären i hans spel.

Men den brännande lättheten i hans stycken, kunde inte förklaras på samma sätt.

Både tonerna och orden i hans vilda fantasier (han ackompanjerade ofta sitt spel med rimmade improvisationer), måste ha haft sin grund i denna själsliga koncentration, som jag redan har nämnt, och som man bara finner i vissa ögonblick av hög, konstlad anspänning.

Jag minns ännu orden, till en av dessa rhapsodier.

De gjorde kanske ett djupare intryck på mig när han sjöng dem, på grund av att jag i de egendomliga stroferna, för första gången tyckte mig ana att *Usher* insåg, att hans förnuft vacklade på sin stolta tron.

5 kapitlet (. / . . .) 8

Verserna, som han kallade "Spökslottet", löd ungefär så här:

I den grönaste av dalar,

fylld av änglars höga frid

låg ett slott med gyllne salar

i en halvt förgäten tid.

Det låg i Tankens kungarike,

i härlig grönska klätt,

och aldrig över slottets like

serafen sina vingar brett.

Tonens guld- och purpurfanor

vajade i solens ljus -

uråldriga var slottets anor !

En munter vind, med ivrigt brus

kring tinnar och flaggor svallar;

men sommarvindens lek är kort;

den smeker sönderfallna vallar

och flyger genom dalen bort.

När vandraren i nattens timma
sig glömde kvar i denna dal
han såg ur tvenne fönster glimma
skimrande gestalter i dess sal.
Ljudet av en välstämd luta klingar
i höga salens glans, och vid dess ton
gestalterna sig rör, i vida ringar
kring härskaren på hög och praktfull tron.

Juveler och rubiner vilar
i mäktig strålgans, över slottets port,
och genom porten ilar, ilar
som de i sekler redan gjort
en grupp av ekon i en munter skara,
vars enda värv, vid detta glädjens hov
är att sjunga högt, och jubla bara
med himmelsklara stämmor, härskarnas lov.

Men onda makters dystra skara
mot slottet kom med väldigt gny;
Ack, låt oss sörja, gryningsljuset klara
skall aldrig mer för härskarn gry."
Det höga slottets prakt, allt skönt där inne,
allt stort och skönt, all stilla frid
är blott ett blekt och sällsamt minne
från en för länge sedan svunnen tid.

Och vandrarna i nattens timma
ser nu i hemsk och blodröd glans
det gamla slottets fönster glimma;
vid falsk musik i taktlös dans
sig mörka skepnader ohyggligt röra,
en störtflod brusar fram ur portens natt
av gastar, som nu fyller vandrarna öra
med avgrundsskrik och hemska skratt.

Jag minns ännu de tankar som denna sång väckte hos oss, och ledde fram till att *Usher* framförde en åsikt som jag inte nämner så mycket för att den skulle vara originell - *för även andra har haft den* - som på grund av den envishet med vilken han höll fast vid den.

Det handlade i grova drag om växternas tankeförmåga.

I hans orediga fantasi, antog hans tanke emellertid en djärvare form, och omfattade också ibland det oorganiska riket.

Jag kan inte med ord beskriva styrkan i hans övertygelse, eller den iver, med vilken han framförde sin teori.

Hans övertygelse stod dock, som jag tidigare har antytt, i samband med de uråldriga stenarna i hans fäderneshem.

Villkoren för *känsl* och *tankeförmåga* hade här, trodde han, uppfyllts genom det sätt på vilket stenarna anordnats,

genom de svampväxter som betäckte den, och genom de döende träden som stod omkring huset,

- framför allt genom att detta har pågått så länge, och att tjärnens stillastående vatten, hade speglat allt detta, under så många år.

Detta bevisades, sade han – *och detta gjorde mig häpen* – genom den gradvisa förtätningen av en atmosfär, som bara fanns på den här platsen.

Man kunde se resultatet, tillade han, på det tysta men betydelsefulla och förfärliga inflytande, som under sekler hade format hans släkts öden, och som nu gjorde honom till den jag såg framför mig – till den han var.

Våra böcker – de böcker som under många år hade utgjort en stor del av sjuklingens andliga tillvaro – var, som man lätt kan föreställa sig, i sträng överensstämmelse med denna åsikt.

Vi läste tillsammans i sådana arbeten som "*Vervet och Chartreuse*" av Gresset, "*Belphegor*" av Machiavelli; "*Himmel*" och *helvete*", av Swedenborg;

"Niels Klims underjordska resa" av Ludvig Holberg;

Robert Fluds, Jean D'Indagines och De la Chambres "*kiromanti*", "*Resan till det blå fjärran*" av Tieck, och "*Solstaten*" av Campanella.

En favoritbok var en liten oktavupplaga av "*Directorium Inquisitorium*", av dominikaner-munken Eymeric de Gironne;

och i "*Pomponius Mela*", fanns stycken som behandlade de gamla afrikanska satyrerna, och egipanerna, som Usher kunde sitta och fantisera över, i timmar.

Hans främsta nöje, var emellertid att läsa en synnerligen sällsynt och egendomlig bok, i kvartoformat, *en glömd kyrkas handbok* – "*Vigiliae Mortuorum secundum Chorum Ecclesiae Maguntinae*".

Jag kunde inte låta bli att tänka på den sällsamma ritual, som beskrivs i detta verk, och dess sannolika inflytande på min tungsinte vän, när han en kväll helt plötsligt meddelade mig att *lady Madeline* inte längre levde,

- samt att han, tills begravningen ägde rum om fjorton dagar, tänkte förvara hennes lik i ett av de många valven i byggnadens huvudkropp.

Det världsliga skäl han angav för denna ovanliga åtgärd, var emellertid sådant, att jag inte ansåg mig kunna motsätta mig det.

6 kapitlet (. / . . .) 8

Han sade att han hade beslutat sig för detta, på grund av hennes ovanliga sjukdom, på grund av att läkaren hade önskat det, och på grund av att familjegraven låg så avlägset och öppet.

Jag kan inte förneka, att när jag drog mig till minnes det hotfulla utseendet hos den man jag vid min ankomst mötte i trappan, kände jag ingen önskan att motsätta mig ett försiktighetsmått, som i alla händelser var oskadligt, och inte på något sätt onaturligt.

På Ushers begäran, hjälpte jag honom personligen med arrangemangen, för den tillfälliga gravsättningen.

Sedan kroppen lagts i kistan, bar vi den ensamma, till dess vilorum.

Det valv, där vi placerade kistan – och som hade varit förseglat så länge att våra facklor, som flammade motvilligt i denna fuktiga luft, inte gav oss några större möjligheter att undersöka det – var litet, fuktigt, utan någon öppning där dagsljuset kunde tränga in, och låg mycket djupt, rakt under den del av byggnaden, där mitt eget sovrum var beläget.

Någon gång, för länge sedan, hade det uppenbarligen använts som en fängelsehåla, av värsta slag, och under senare tid, till förvaring av krut och andra lättantändliga ämnen, eftersom en del av golvet och alla murarna i den långa valvgång som ledde dit, var omsorgsfullt beklädda med kopparplåtar.

Den massiva järndörren, hade också varit skyddad på samma sätt; dess ofantliga tyngd frambringade ett genomträngande gnisslande ljud, när den vred sig på sina hakar.

Efter att vi hade ställt ifrån oss vår sorgliga börda på ett par bockar i denna fasans boning, drog vi det ännu inte tillskrivade kistlocket åt sidan, och betraktade den dödas ansikte.

För första gången observerade jag nu en slående likhet mellan brodern och systemen,

- och Usher, som kanske gissade sig till mina tankar, mumlade att de båda hade varit tvillingar och att ett knappt fattbart samförstånd alltid hade rått mellan dem.

Trots det så betraktade vi inte den döda särskilt länge, eftersom vi inte kunde se henne utan *skräck*.

Den sjukdom som hade dödat henne i blomman av hennes ålder, hade som vanligt, vid sjukdomar av allvarlig kataleptisk natur, lämnat skenbilden av en lätt rodnad på bröst och ansikte, och det misstänkt dröjande leende kring läpparna, som är så förfärligt i döden.

Vi lade åter på locket och skruvade fast det, och efter att ordentligt ha låst järndörren så återvände vi mödosamt till de föga mindre dystra rummen, i husets övre del.

Och nu, när några dagar av bitter sorg hade förflutit, så inträdde en märklig förändring i min väns sinnestillstånd.

Hans vanliga uppträdande var försvunnet.

Han försummade eller glömde sina vanliga sysselsättningar.

Han skyndade fram och åter, i de olika rummen, med oregelbundna och mållösa steg.

Blekheten i hans ansikte hade om möjligt blivit ännu mer spöklik, medan ögonen hade förlorat all sin glans.

Hans röst lät inte längre beslöjad, så som den tidigare ibland gjort; nu karakteriserades hans röst i allmänhet av ett häftigt vibrerande ljud, liksom framsprunget ur en djup fasa.

Det fanns tillfällen, när jag verkligen trodde att hans ständigt upprörda själ, kämpade med någon tryckande hemlighet, som han inte vågade avslöja.

Vid andra tillfällen så tillskrev jag allt detta en galen människas oförklarliga fixa idéer,

för jag såg honom långa stunder stå och stirra ut i tomma intet, med ett uttryck av djup koncentration i ansiktet,

- som om han lyssnade till något påhittat ljud.

Det är knappast förvånande att hans tillstånd skrämde mig – att det smittade mig.

Jag kände att jag sakta men säkert påverkades av hans egna fantastiska och starka vidskepelser.

När jag hade gått till sängs, sent en kväll, på den sjunde eller åttonde dagen efter det att vi placerade *lady Madelines* kropp i källarvalvet, ansattes jag av dessa känslors fulla styrka.

Timmarna kröp långsamt fram, utan att jag fick en blund i ögonen.

Jag kämpade för att bortresonera den nervositet som fått makt över mig.

Jag försökte intala mig, att åtminstone större delen av det jag kände, var en följd av rummets dystra möblering,

- de mörka och illa medfarna draperierna, som sattes i rörelse av den växande stormens vindilar, och nu fladdrade fram och åter på väggarna, och frasade hemskt kring sängen.

Mina ansträngningar förblev fruktlösa.

Jag genomförs av en oemotståndlig rysning, och slutligen kände jag över hjärtat, en förhäxad tyngd av ytterlig, oförklarlig oro.

Jag skakade det av mig med en flämtning, satte mig häftigt upp i sängen, och såg mig upprört omkring i det mörka rummet.

Jag lyssnade – *jag vet inte varför, om inte en instinkt tvingade mig* – till vissa dova och obestämda ljud, som med långa mellanrum hördes någonstans ifrån, när stormen mojade av.

Överväldigad av en oförklarlig, men ändå outhärdlig känsla av fasa, kastade jag hastigt på mig kläderna (för jag kände att jag inte skulle kunna sova mer den natten),

- och försökte rycka mig ur detta hemska tillstånd, genom att gå fram och tillbaka i rummet.

Jag hade inte gått många varv, förrän jag hörde lätta steg i en trappa i närheten.

Jag kände genast igen Ushers steg.

Ögonblicket därefter knackade han försiktigt på min dörr, och kom in med en lykta i handen.

Hans ansikte var som vanligt likblekt, och avtärt, men dessutom fanns i hans blick, ett slags vansinnig munterhet

- hela hans uppträdande utandades en uppenbart återhållen hysteri.

7 kapitlet (. / .) 8

Jag blev förskräckt av hans utseende, men *vad som helst* var bättre än denna ensamhet, som så länge hade pinat mig, och jag välkomnade till och med hans närvaro som en lättnad.

"Har du alltså inte sett det?" sade han häftigt, efter att en stund, tyst, ha sett sig omkring.

"Då har du alltså inte sett det?"

Men, du skall snart få se det!"

Med de orden skyddade han lyktans låga med handen, skyndade fram till ett av fönstren, och slog upp det så att stormen obehindrat kastade sig in.

Den rasande vinden som trängde in, lyfte oss nästan från golvet.

Det var verkligen en ovädersjagad, men ändå egendomligt vacker natt, som var enastående i sin vilda skönhet.

Uppenbarligen rasade en våldsam virvelstorm i närheten, för vinden kastade ofta häftigt om, och de täta molnen – som hängde så lågt att de snuddade vid byggnadens torn – hindrade oss inte från att observera hur de, likt levande varelser från alla håll, drevs in i varandra, utan att förflytta sig bort.

Jag säger, att *hur* täta molnen än var, så kunde vi ändå observera deras inbördes kamp,

- ändå uppfångade vi inte en skymt av månen eller stjärnorna,

men undersidan av de väldiga, stormande moln-massorna, liksom alla föremål i närheten, glödde i det hemska återskenet från de svagt lysande och fullt synbara gasdunster, som omvärvde byggnaden.

"Du får inte... du skall inte se på det här !" Sade jag rysande till Usher, när jag med milt våld, förde honom från fönstret till en stol.

"Detta, som förvirrar dig så mycket, är inget annat än vanliga elektriska fenomen, om de inte är en följd av tjärnens utdunstningar.

Låt oss stänga fönstret – luften är kall och farlig för dig.

Här är en av dina favoritromaner.

Jag läser och du hör på; och på det sättet kan vi fördriva den här ohyggliga natten."

Den gamla volym jag hade tagit upp, var "*Galne Trist*", av Sir Launcelot Canning;

men jag hade kallat den "en av Ushers favoritromaner" mer som ett dystert skämt än på allvar, för det fanns mycket litet i dess grova och fantasilösa mångordighet, som kunde tilltala min väns högstämda tankar.

Det var emellertid den enda bok som fanns till hands, och jag hade ett svagt hopp om att hans överkänslighet skulle lindras av den, just på grund av romanens ytterliga vanvett.

Om jag kunde döma efter den överspända fascination, med vilken han lyssnade, eller tycktes lyssna till berättelsen, kunde jag verkligen lyckönska mig till mitt val.

Jag hade kommit till det välkända stället i berättelsen, där huvudpersonen *Ethelred*, efter att förgäves, i frid, ha försökt att ta sig in i eremitens boning, gör sig beredd att tränga sig in med våld.

Som bekant så lyder romanen här, på detta sätt:

"Och Ethelred, som av naturen hade ett oförskräckt hjärta, och som nu dessutom kände sig mäktig stark och modig, av det myckna och starka vin han hade druckit, gav sig nu inte längre tid att språka med eremiten, som i sanning hade ett envist och ondskefullt sinnelag, utan då han kände regnet på sina axlar, och fruktade det tilltagande ovädret, lyfte han sin klubba, och slog hastigt ett håll i dörren, genom vilket han sträckte in sin stålbehandskade hand; och nu riste han väldeliga i dörren, och spräckte den, och sönderslet den helt och hållet, så att dånet från det torra och ihålligt ljudande trävirket ekade väldeliga genom hela skogen."

Vid slutet av denna mening, så for jag förskräckt upp och gjorde en kort paus, för det tycktes mig, även om jag omedelbart antog att min fantasi hade skenat iväg med mig, som om jag otydligt från någon avlägsen del av byggnaden, uppfattade något som mycket väl kunde ha varit det svaga ekot av det buller, som *Sir Launcelot* så omständligt hade beskrivit.

Utän tvivel hade jag observerat detta ljud, endast på grund av att det nådde mig samtidigt som jag läste detta stycke i romanen, för mitt i detta oväsen, skramlet från fönstren, och stormens övriga buller, så fanns det knappast något i detta ljud, som skulle ha stört mig.

Jag läste vidare:

"Men Ethelred, denne bålde kämpe, vart mäkta vred och förvånad, när han trädde in genom dörren och inte fann något spår av den ondskefulle eremiten, utan i hans ställe en drake, obetäckt med fjäll, och hiskelig att skåda, och med en tunga av eld; och denna drake satt vakande framför ett palats av guld, med golv av silver, och på väggen hängde en glänsande kopparsköld, på vilken följande ord stod inristade:

Den som här inträder, segrat har med ära;

den som draken slår, han skall skölden bära.

Och Ethelred höjde sin klubba, och slog draken i huvudet, och den föll ned framför honom, och uppgav sin giftiga anda med ett skrik, så förfärande och skärande och tillika så starkt, att Ethelred var nödsakad att tillsluta sina öron med händerna vid dessa förfärliga ljud, vars like aldrig tidigare hörts..."

Här tystnade jag återigen, och nu med en känsla av skräck, för det kunde nu inte råda det minsta tvivel om att jag verkligen hörde, även om jag inte kunde säga varifrån, ett svagt och avlägset, men genomträngande, långt utdraget, och ovanligt gällt skrikande,

- eller gnisslande ljud, som helt motsvarade det som jag i min fantasi, hade föreställt mig som drakens onaturliga skrik i romanen.

Trots att jag var häpen, och uppfylld av tusen motstridiga känslor vid detta andra sammanträffande, så hade jag nog sinnesnärvaro att inte genom någon kommentar, öka min väns nervositet.

I stället för att som förut, sitta vänd mot mig, så hade han sakta vridit sin stol så, att han nu satt med ansiktet vänt mot dörren, vilket gjorde att jag bara delvis kunde urskilja hans drag,

- även om jag såg hans läppar skälva som om han mumlade något ohörbart.

Hans huvud hade sjunkit ned mot bröstet, men jag visste att han inte sov, för hans öga, som jag såg i profil, var vidöppet.

Även hans rörelser visade att han var klarvaken, för han vaggade sakta och oupphörligt fram och åter.

Efter att med en hastig blick, ha observerat detta, så läste jag vidare:

"Och sedan riddaren nu hade undgått drakens fasansfulla raseri, och han tänkt på kopparskölden och brytandet av den förtrollning som vilade över den, røjde han den döda draken ur vägen, och gick dristigt över slottets silvergolv, bort till den plats, där skölden hängde på väggen; dock hängde den inte kvar på sin plats tills han hunnit fram, utan föll med ett mäktigt och rysligt klingande buller, i golvet."

8 kapitlet (.) 8

Jag hade knappt hunnit uttala dessa ord, förrän jag hörde, precis som om en kopparsköld hade fallit ned på ett silvergolv, ett tydligt, metalliskt dämpat klingande.

Jag rusade häftigt upp från min stol, men Usher lät sig inte hejdas i sin vaggande rörelse.

Hans ögon stirrade stelt rakt fram, och hans ansikte var som hugget i sten.

När jag lade min hand på hans axel, genomfors han dock av en häftig rysning, ett sjukligt småleende lekte kring

hans läppar, och jag såg hur hans läppar rörde sig hastigt, som om han talade, utan att vara medveten om min närvaro.

Jag böjde mig ned över honom och lyckades slutligen uppfånga hans hemska ord.

“Inte heller höra det ? Jo, jag hör det och har hört det.

Länge, länge, länge – många minuter, många timmar, många dagar, har jag hört det, men jag vågade inte, åh, ha förbarmande med mig, olycklige !

- Jag vågade inte – jag vågade inte tala !

Vi har lagt henne levande i kistan !

Sade jag inte att mina sinnen var skarpa ?

Nu säger jag dig, att jag hörde hennes första svaga rörelser i kistan.

Jag hörde dem för många, många dagar sedan, men ändå vågade jag inte tala – jag vågade inte tala !

Och nu – i natt – *Ethelred* – ha ! Ha ! – Krossandet av eremitens dörr, och drakens dödsskrik, och sköldens klang.

- Säg hellre krossandet av hennes kista, och gnisslet av hennes fångelseports gångjärn, och hennes kamp i den kopparbeklädda valvgången !

Oh, vart skall jag fly ?

Är hon inte strax här ?

Hastar hon inte hit för att förebrå mig min brådska ?

Har jag inte hört hennes fotsteg i trappan ?

Kan jag nu inte tydligt höra hur tungt och förfärande hennes hjärta slår ?

Dåre !”

Här sprang han ursinnigt upp och skrek ut orden som om han var på väg att ge upp andan:

“Dåre! Jag säger dig att hon nu står utanför dörren !”

Som om det hade legat trolldom i hans övermänskligt starka rop, så öppnades i samma ögonblick den höga uråldriga panelen, mot vilken han pekade långsamt, sina tunga, ebenholtssvarta käftar.

Det var den instormande vindstötens verk – men där utanför stod *lady Madeline av Ushers* högresta gestalt i sin svepning.

Den vita likskruden var fläckad av blod, och spåren efter en förvirrad strid, syntes på hela hennes utmärglade kropp.

Ett ögonblick så stod hon darrande och raglande i dörröppningen

- sedan föll hon med ett svagt jämmerrop tungt in i rummet, och på brodern, och i sin våldsamma och slutgiltiga

dödskamp, drog hon honom med sig i fallet som ett lik, och offret för de fasor, han hade förutsagt.

Jag flydde panikslagen från detta rum, och från denna byggnad.

Stormen rasade fortfarande lika ursinnigt, då jag galopperade över den gamla brovägen.

Plötsligt kastades en ojämn ljusstrimma längs vägen;

jag vände mig om i sadeln för att se varifrån ett så oväntat ljussken kunde komma, för bakom mig fanns bara det stora huset, och dess skuggor.

Skenet kom från den sjunkande, blodröda fullmånen, som nu lyste skarpt genom den förut knappt märkbara sprickan i muren, som jag redan har nämnt, och som löpte i sicksack från taket ned till grunden.

Medan jag betraktade sprickan, så vidgades den hastigt, det kom en häftig vindstöt, hela månskivan träffade plötsligt min blick, det svindlade för mig, när jag såg de väldiga murarna skilja sig

- det hördes ett långt, häftigt dån, som från tusen vattenfall – och den djupa, mörka tjärnen vid mina fötter, slöt sig tyst och motvilligt över spillrorna av Ushers hus.

SLUT

This entry was posted in **Uncategorized**. Bookmark the **permalink**.

Kokt Hans o Greta.nu / utskrift
RSS Feed
No-frills
WordPress